

هزینه ده‌ها میلیونی نمایش ثروت در بارداری و زایمان

در شرایطی که بسیاری از زوج‌های جوان برای فرزندآوری دچار تنگنای اقتصادی هستند، بدعت‌هایی نظیر جشن‌های پرهزینه تعیین جنسیت، تزئین اتاق زایمان یا جشن نامگذاری نوزاد مسیر فرزندآوری را ناهموارتر می‌کند

یک جشن باشکوه در عمارتی زیبا و منحصر به فرد. گل‌آرایی، شمع‌آرایی و یادکنک‌آرایی، رقص‌نور و دودهای تزئینی به گونه‌ای است که تصور می‌کنی به انیمیشن‌های معروف والت دیزنی یا گذاشته‌ای بخشی از یادکنک‌ها و عروسک‌های کوچکی که به در و دیوار آویزان است و گل‌ها و دیگر تزئینات، صورتی‌رنگ و بخشی دیگر آبی است. همه چیز شبیه کاخ پسر پادشاه در انیمیشن سیندرلاست و مهمان‌های این جشن باشکوه هم لباس‌ها و سر و وضع‌شان دست‌کمی از مدل پوشش و آرایش مهمان‌های کاخ پادشاه افسانه سیندرلا ندارد. انگار اینجا فضایی است تا افسانه‌ها جان بگیرند؛ باز یگر اصلی این قصه اما انگار سیندرلا نیست. نقش اول

این مراسم زنی باردار است و تمام این تدارکات از تزئینات گرفته تا اجاره عمارت و استخدام عکاس و فیلمبردار و دیزاینرهای حرفه‌ای برای یک نمایش تمام‌عیار، برای این‌گردد هم آمده‌اند تا جنسیت نوزاد را اعلام عمومی کنند؛ لحظه اعلام جنسیت جنین فرامی‌رسد. مادر که لباس و آراستگی‌اش کم از عروس ندارد در کنار همسرش ایستاده تا جنسیت جنین که از سوی مرکز سونوگرافی با برگزارکننده جشن هماهنگ شده طی مراسم باشکوهی اعلام شود. نفس حاضران در سینه حبس شده و یادکنک بزرگی را می‌آورند که معمای جنسیت نوزاد در دل آن است. با شمارش حضار زن و مرد، یادکنک را می‌تکانند و کاغذهای رنگی صورتی از دل

یادکنک بیرون می‌ریزد و دود صورتی و رقص نور صورتی فضا را پر می‌کند. صدای کف و جیغ و هورا کشیدن حضار به هوا می‌رود. همزمان با صدای فریاد شور و شوق مهمانان دهه‌ها یادکنک صورتی به هوا می‌رود. این تجملات و این همه نمایش ثروت اما حکایت از جلوه‌گری‌های طبقه نوکیسه‌ای دارد که با راه‌انداختن چنین نمایش‌هایی نیازهای کاذب را در سطح جامعه ایجاد می‌کنند و نابرابری اجتماعی و شکاف طبقاتی را بیش از پیش به تصویر می‌کشند. خروجی این ماجرا به غیر از آسیب‌های اجتماعی و احساس اجحاف و تبعیض، سنگ‌های تازه‌ای بر سر راه فرزندآوری می‌اندازد آن‌هم در شرایطی که جامعه با ابرچالش جمعیت مواجه است.

و چیزهایی از این دست؛ به این نتیجه می‌رسند که بهتر است از خیر پدر و مادر شدن بگذرند. خلاصه اینکه حواشی تحمیل زندگی‌های

اگر تا پیش از این مادران باردار و خانواده‌های‌شان تنها باید در فکر خرج و مخارج بیمارستان و تدارک سیستمونی بودند، حالا رسم‌های دست و پاگیر تازه‌ای همچون جشن تعیین جنسیت جنین و فیلمبرداری و تزئین اتاق زایمان هم به آنها اضافه شده است. طبقات مرفه جامعه که قطعاً برای برپایی چنین مراسمی‌های مشکل‌ساز، یعنی از سال ۱۳۹۸ تا سال ۱۴۲۰، جمعیت سالمندی ایران از ۱۰ درصد به ۲۰ درصد می‌رسد و استمرار این رشد، باعث عبور جمعیت سالمندان ایران از یک‌سوم جمعیت کشور (یعنی ۳۳ درصد) در حدود سال ۱۴۲۵ خواهد شد. در چنین شرایطی روز به روز با اضافه شدن تشریفات و تجملات دست و پاگیر و انتشار این رفتارها در بین مردم از طریق شبکه‌های اجتماعی موانع تازه‌ای بر سر راه فرزندآوری قرار می‌گیرد و با هزینه‌های زائدی همچون تعیین جنسیت، حضور در آتلیه برای عکس بارداری، تزئین اتاق زایمان و جشن‌های لاچرلی شبیه مراسم‌های عروسی برزرق و برق برای به دنیا آمدن بچه همه و همه ده‌ها میلیون تومان خرج روی دست زوج‌های جوان می‌گذارد و در نهایت آنها را مجاب می‌کند به همان یکی دو فرزند اکتفا کنند و به داشتن فرزندان بیشتر فکر نکنند.

از سوی دیگر اکثریت جامعه که پول برگزاری چنین مراسمی‌هایی را ندارند، با این تصور که از زوهای خودشان و فرزندشان به دل‌شان می‌ماند به این نتیجه می‌رسند که وقتی نمی‌توانند زندگی خوبی برای فرزندشان درست کنند و وقتی پچه‌شان بزرگ شده تصاویری از جشن تعیین جنسیت دارند که به او نشان بدهند و نه جشن زایمان

لاچرلی و نمایش ثروت در شبکه‌های اجتماعی نظیر اینستاگرام، موانع تازه‌ای بر سر راه فرزندآوری و افزایش جمعیت گذاشته که خانواده‌ها را دچار آسیب و اختراق می‌کند. در این بین هم معمولاً این خانم‌ها هستند که به دنبال برگزاری چنین مراسمی‌هایی هستند و دل‌شان می‌خواهد لحظات مادر شدن‌شان را به تبعیت از دوستان و آشنایان ثبت کنند و از این قافله عقب نمانند. اما این مراسم‌ها اغلب چند ده میلیون تومان آب می‌خورد و خیلی وقت‌ها انتهای چنین رفتارها بروز اختلافاتی عمیق در خانواده و شکاف‌هایی است که بعدترها می‌تواند بنیان خانواده را تحت تأثیر قرار دهد.

جشن‌هایی برزرق و برق تو از عروسی

جشن تعیین جنسیت یکی از نخستین مراسم‌هایی است که مدتی است به مدد شبکه‌های اجتماعی در بین مادران باردار مد شده است. در کنار اقدامات مدرنی که برای تعیین جنسیت فرزندشان به دنبال برگزاری مراسم‌های تجملاتی درست شبیه یک جشن عروسی تمام‌عیار هستند محال است از دیگر حواشی لاچرلی بارداری و مادر شدن همچون عکس‌های آتلیه‌ای بارداری و همچنین تزئین اتاق زایمان و فیلمبرداری و ثبت لحظات تولد نوزادشان چشم‌پوشی کنند. ماجرا به همین جا هم ختم نمی‌شود و جشن نامگذاری و جشن دندان درآوردن و از پوشاک گرفتن گزینه‌های بعدی هستند که به مدد اینستاگرام از یک مراسم خودمانی و خانوادگی به مراسم‌هایی لاچرلی تبدیل شده‌اند و بخش مهمی از درآمد گروه‌های طراحی، فیلمبرداری و حتی تالارها، باغ‌ها و عمارت‌ها بابت برگزاری مراسم ازدواج نیست بلکه برای چنین مراسم‌هایی است. اما ببینیم برگزاری یک جشن تعیین جنسیت تا دیزاین اتاق زایمان چقدر آب می‌خورد.

با یادکنک و تور و روبان تزئین کنند برابیم عجیب است و از خانم طراح اتاق زایمان می‌پرسم آیا بیمارستان اجازه می‌دهد و کم و کیف کارتان چگونه است؟ سوالم را با این سؤال پاسخ می‌دهد که خواهرتان قرار است در کدام بیمارستان زایمان کند؟ من هم نام یکی از بیمارستان‌ها را می‌پرسم که می‌گوید: «ما تا حالا خودمان با آن بیمارستان کار نکرده‌ایم اما یکی از همکاران می‌گفت همکاری خوبی ندارد.» طبق توضیحات وی گروه طراحان که شامل حداقل دو طراح است از یک روز قبل با هماهنگی‌های صورت گرفته به بیمارستان می‌روند و اتاق زایمان را تزئین می‌کنند و یک روز بعد هم برای جمع کردن وسایل و تزئین آلات مجدداً به بیمارستان مراجعه می‌کنند. از او درباره چگونگی هماهنگی‌ها می‌پرسم که می‌گوید: «هماهنگی برای تزئین اتاق زایمان با خودتان است و پزشکی که قرار است زایمان خواهرتان را انجام دهد باید به مدیریت بیمارستان نامه بزند و برای این کار هماهنگ کند.» ظاهراً پزشکان متخصص زنان هم در این زمینه همکاری لازم را دارند و حتی برخی بیمارستان‌های خصوصی را نام می‌برد که برای تزئین اتاق زایمان همکاری خوبی دارند. به من هم توصیه می‌کند حتماً از پزشک بخواهم تا برای مدیریت بیمارستانی که خواهرم قرار است وضع حمل کند نامه بنویسد و هماهنگ کند چرا که اگر مسئولان و خدمه بیمارستان همکاری نکنند بیعانه‌ای که پرداخت کرده‌ام را پس نمی‌دهند زیرا ما عملاً وقت یک نفر دیگر را گرفته‌ایم!

حدود ۲/۵ میلیون تومان آب می‌خورد. خودش هم فیلمبردار سراد دارد و هم عمارت و تالار و باغ‌ها می‌گوید می‌توانید خودتان هم این بخش‌های کار را انجام دهید و ما خدمات طراحی ارائه کنیم.

با یک دو دوتا چهارتا برگزاری یک مراسم تعیین جنسیت در خانه حدود ۵ میلیون تنها برای طراحی و فیلمبرداری آب می‌خورد و با هزینه‌های پذیرایی و غیره شاید نزدیک به ۱۰ میلیون تومان شود و البته آنهایی که بخواهند در باغ یا تالار و عمارت مراسم‌شان را برگزار کنند باید معادل برگزاری یک عروسی برای این جشن هزینه کنند.

اتاق عمل بیمارستان‌های خصوصی در خدمت لاچرلی‌بازهای بولداز

مراسم بعدی اما تزئین اتاق عمل است. با مرکز خدماتی دیگری تماس می‌گیرم. این بار هم خانم جوانی پشت خط است و من باز برای سوپرایز خواهرم از وی اطلاعات می‌گیرم. او درباره یکجای‌های‌شان این‌گونه توضیح می‌دهد: «یکجای خاصی نداریم و بسته به آنچه که شما بخواهید خدمات‌مان را ارائه می‌کنیم. اما برای یک کار خیلی معمولی با توجه به فضای اتاق زایمان و خواست مشتری حدود ۲ میلیون تومان هزینه می‌برد اما یک کار VIP بالای ۳ میلیون هزینه درمی‌آید.» برای رزرو خدمات تزئین اتاق زایمان باید از حداقل دو هفته قبل اقدام کنیم و نصف هزینه‌اش را هم پیش‌پرداخت کنیم. اینکه بیمارستان اجازه می‌دهد اتاق عملش را

چند سالی می‌شود بدعت‌های تازه‌ای در سبک زندگی وارد شده که مسیر بچه‌دار شدن و فرزندآوری را ناهموارتر کرده است.

اگر تا پیش از این مادران باردار و خانواده‌های‌شان تنها باید در فکر خرج و مخارج بیمارستان و تدارک سیستمونی بودند، حالا رسم‌های دست و پاگیر تازه‌ای همچون جشن تعیین جنسیت جنین و فیلمبرداری و تزئین اتاق زایمان هم به آنها اضافه شده است. طبقات مرفه جامعه که قطعاً برای برپایی چنین مراسمی‌های مشکل‌ساز، یعنی از سال ۱۳۹۸ تا سال ۱۴۲۰، جمعیت سالمندی ایران از ۱۰ درصد به ۲۰ درصد می‌رسد و استمرار این رشد، باعث عبور جمعیت سالمندان ایران از یک‌سوم جمعیت کشور (یعنی ۳۳ درصد) در حدود سال ۱۴۲۵ خواهد شد. در چنین شرایطی روز به روز با اضافه شدن تشریفات و تجملات دست و پاگیر و انتشار این رفتارها در بین مردم از طریق شبکه‌های اجتماعی موانع تازه‌ای بر سر راه فرزندآوری قرار می‌گیرد و با هزینه‌های زائدی همچون تعیین جنسیت، حضور در آتلیه برای عکس بارداری، تزئین اتاق زایمان و جشن‌های لاچرلی شبیه مراسم‌های عروسی برزرق و برق برای به دنیا آمدن بچه همه و همه ده‌ها میلیون تومان خرج روی دست زوج‌های جوان می‌گذارد و در نهایت آنها را مجاب می‌کند به همان یکی دو فرزند اکتفا کنند و به داشتن فرزندان بیشتر فکر نکنند.

از سوی دیگر اکثریت جامعه که پول برگزاری چنین مراسمی‌هایی را ندارند، با این تصور که از زوهای خودشان و فرزندشان به دل‌شان می‌ماند به این نتیجه می‌رسند که وقتی نمی‌توانند زندگی خوبی برای فرزندشان درست کنند و وقتی پچه‌شان بزرگ شده تصاویری از جشن تعیین جنسیت دارند که به او نشان بدهند و نه جشن زایمان

زیر ذره‌بین

با یک گشت و گذار کوتاه در شبکه اجتماعی اینستاگرام با انواع و اقسام خدماتی که برای برگزاری مراسم‌هایی نظیر جشن تعیین جنسیت است آشنا می‌شوم و برای قیمت گرفتن و سر درآوردن از چند و چون ماجرا با شماره‌ای که در یکی از صفحات اینستاگرام هست تماس می‌گیرم. خانم جوانی با خوشرویی از آن سوی خط جواب می‌دهد. به او می‌گویم می‌خواهم برای خواهر باردارم جشن تعیین جنسیت بگیرم و سوپرایز بگیرم. وقتی از قیمت طراحی جشن می‌پرسم می‌گوید: «ما یکجای‌های مختلفی داریم که از حداقل ۲ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان شروع می‌شود.»

کار این گروه تنها طراحی تزئیناتی است که در این‌گونه جشن‌ها متداول است. می‌گوید دو مدل برای تعیین جنسیت وجود دارد؛ یکی با یادکنک و دیگری با جعبه در روش یادکنکی یا ترکاندن یادکنک کاغذهای رنگی یا پودر بیرون می‌ریزد و رنگ صورتی نشانه دختر بودن جنین و رنگ آبی نشانه پسر بودنش است. در روش جعبه زن و شوهر در جعبه تزئین شده‌ای را باز می‌کنند و با طراحی‌های مختلف دختر یا پسر بودن بچه نمایش داده می‌شود. می‌گویم روش یادکنکی همچنان انگیزتر و جالب‌تر است. از فیلمبرداری مراسم می‌پرسم که پاسخ می‌دهد: «یکجای‌های فیلمبرداری مان هم فرقی می‌کند و بستگی به محل برگزاری مراسم دارد. اگر مراسم در باغ باشد و روت کردن یا هلی‌شات بخواهید انجام شود گران‌تر است و فیلمبرداری ساده‌تر از آن‌تر.» آن‌طور که خانم طراح می‌گوید یک کار معمولی فیلمبرداری از مراسم تعیین جنسیت

یادداشت

رقابت نوکیسه‌ها در شبکه‌های اجتماعی

■ دکتر مجید ابهری*

فرزندآوری یکی از هدف‌های تشکیل خانواده است که برای تداوم نسل و توالی آن ضرورت دارد اما متأسفانه در کشور ما در دهه‌های اخیر به دلایل مختلف این روند دچار کندی شده است و ما کم‌کم به سوی سالمندی جمعیت حرکت می‌کنیم به طوری که تا ۲۰ سال دیگر برای تأمین نیروی کار مجبور به وارد کردن نیرو از کشورهای دیگر هستیم.

کندی و کاستی فرزندآوری پدیده‌ای است که دلایل مختلفی دارد؛ نخستین دلایل این مسئله مباحث مادی و اقتصادی است که مانع فرزندآوری می‌شود. عواملی همچون تورم و گرانی بر تأمین لوازم مورد نیاز بچه همچون پوشاک، شیر خشک و تجهیزات نگهداری کودک و نوزاد تأثیر می‌گذارد و رفته رفته به یکی از عواملی تبدیل شده که مانع فرزندآوری می‌شود.

اما گروه دوم دلایلی که سبب کاهش اقبال خانواده‌ها به داشتن فرزندان بیشتر شده، دلایل اجتماعی و فرهنگی است. عواملی همچون رواج چشم و هم‌چشمی در بین خانواده‌ها که رقابتی را برای برگزاری مراسم‌هایی که هیچ‌گونه سابقه‌ای در سبک زندگی ایرانی اسلامی نداشته و ندارد، شکل داده است.

مصادیق این چشم و هم‌چشمی‌ها را می‌توان در برگزاری مراسم‌هایی همچون جشن تعیین جنسیت جنین، جشن‌های زایمان، تزئین اتاق عمل و زایمان در بیمارستان‌های خصوصی و هتل بیمارستان‌ها، جشن و برگزاری مراسم‌های تجملاتی برای درآوردن دندان، جشن نامگذاری کودک، جشن برای ورود بچه به مهدکودک و خروج از آن، جشن و برگزاری مراسم برای ورود بچه به مدرسه، جشن برای نوشتن و مواردی از این دست رفتارهایی است که خانواده‌های نوکیسه و تازه به دوران رسیده تحت تأثیر شبکه‌های اجتماعی انجام می‌دهند.

بر این اساس شاهد هستیم که عملاً در بین این قبیل خانواده‌ها نوعی رقابت ناسالم و چشم و هم‌چشمی‌های نامطلوب شکل گرفته است. نکته جالب برانگیزتر ماجرا اینجاست که کم‌کم این ویروس فرهنگی به سایر اقشار جامعه هم سرایت می‌کند به شکلی که حتی خانواده‌های دچار تنگنای مالی از این گونه تشریفات دست‌بردار نیستند و با تمام فشارها و سختی‌ها، آنها هم دل‌شان می‌خواهد تا چنین مراسم‌هایی را برگزار کنند.

از سوی دیگر خانم‌ها در این گونه رفتارها نقش قابل توجهی دارند و گاهی اوقات برای رسیدن به تصویری که از زن موفق و خوشبخت در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی در ذهن‌شان شکل گرفته است، همسرشان را تحت فشارهای اخلاقی و رفتاری قرار می‌دهند تا بتوانند آنها هم مراسم‌هایی همچون جشن تعیین جنسیت یا جشن نامگذاری و مسائلی از این دست را برگزار کنند.

این رفتارها و تلاش برای دستیابی به چنین اهدافی می‌تواند زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی و همچنین اختلافات در زندگی مشترک شود. همچنان که ریشه برخی آسیب‌های اجتماعی را باید در همین شکاف‌های فرهنگی و اجتماعی جست‌وجو کرد چرا که وقتی برای اتمام مالی تأمین توقعات همسر و فرزندش را ندارد، ممکن است برای رسیدن به شرایط مالی بهتر و مرفه‌تر دست به رفتارهای نادرست زده و به مسیر تخلفات و آسیب‌های اجتماعی کشیده شود.

راهکار مقابله با این تجملات و نیازهای کاذبی که مسیر ازدواج و فرزندآوری را ناهموار کرده و به یکی از موانع جدی آن تبدیل شده، بازگشت به سبک زندگی اسلامی ایرانی است. علاوه بر این خانواده‌ها و به خصوص بانوان ما باید تلاش کنند در مسیر رقابت و چشم و هم‌چشمی‌های این‌چنینی قرار نگیرند و از این رفتارها پرهیز کنند. در این راستا رسانه‌ها و به ویژه صدا و سیما رسالت بسیار بزرگ و خطیری بر عهده دارند و باید با اصلاح تصویر خوشبختی و موفقیت در فیلم‌ها، سریال‌ها و آگهی‌های بازرگانی و همچنین آگاهی‌بخشی به جامعه و به خصوص نسل جوان، در مسیر اصلاح ناهنجاری‌های رفتاری شکل گرفته در جامعه هم چون همین مراسم‌های زائد در حوزه فرزندآوری نقش‌آفرینی کنند و لازم است اقدامات جدی و اساسی برای فرهنگ‌سازی صحیح و اصلاح این رفتارها داشته باشند. مجموعه این اقدامات فرهنگی و اصلاح رفتارها و ناهنجاری‌هایی همچون نمایش‌داری خانواده‌های نوکیسه در شبکه‌های اجتماعی و به خصوص اینستاگرام و همچنین مشوق‌های مالی و اقتصادی از جمله عواملی هستند که می‌تواند فرزندآوری را به مجرای واقعی هدایت کرده و فشار مالی را از روی دوش خانواده‌های جوان و نوجوانان بردارد.

* رفتار شناس و عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی